ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2

Digital-Age Leadership of School Administrators Based on the Four Brahmavihāra Principles Under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 2

จันทร์ธิดา วงค์จันลา[1],
สุนทร สายคำ[2] และ พระครูปลัดบุญช่วย โชติวังโส[3]
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น[1,2,3]
Junthida Wongjunla[1],
Sunthon Saikham[2] and PhrakhrupaladBoonchuay Chotivungso[3]
Mahachulalongkornrajavidyalaya University, KhonKaen Campus[1,2,3]
Corresponding Author, Email: kaewta_1995@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 และ 2. ศึกษาข้อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เป็นงานวิจัยในรูปแบบระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี ได้แก่ วิจัยเชิงปริมาณในการตอบแบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง 419 คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 9 คน การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยเชิงปริมาณด้วยค่าสถิติพื้นฐานและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1) ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการรู้ดิจิทัล ตามหลักพรหมวิหาร 4 ด้านการสื่อสารดิจิทัล ตามหลักพรหมวิหาร 4 ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ตามหลักพรหมวิหาร 4 และด้านการเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล ตามหลักพรหมวิหาร 4 ตามลำดับ

---

* ได้รับบทความ: 5 กุมภาพันธ์ 2569; แก้ไขบทความ: 20 มีนาคม 2569; ตอบรับตีพิมพ์: 30 มีนาคม 2569
Received: 5 February 2026; Revised: 20 March 2026; Accepted: 30 March 2026 *pp.365-380*

2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ตามหลักพรหมวิหาร 4 ผู้บริหารร่วมกับครูและบุคลากรกำหนดนโยบายดิจิทัลและข้อตกลงร่วมกันอย่างเป็นรูปธรรม ด้านการสื่อสารดิจิทัล ตามหลักพรหมวิหาร 4 ผู้บริหารใช้สื่อดิจิทัลเป็นสื่อกลางในการประชุม หรือระดมสมองในการปฏิบัติงาน ด้านการเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล ตามหลักพรหมวิหาร 4 ผู้บริหารสนับสนุน การสร้างองค์ความรู้และเทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่ในการบริหารจัดการและด้านการรู้ดิจิทัล ตามหลักพรหมวิหาร 4 ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนเทคโนโลยีดิจิทัลให้เพียงพอต่อการใช้งานในโรงเรียน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ; ภาวะผู้นำยุคดิจิทัล; หลักพรหมวิหาร 4

Abstract

This research aimed to study the digital-age leadership of school administrators based on the Four Brahmavihāra principles under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 2, and to explore recommendations for the development of digital leadership of school administrators based on the Four Brahmavihāra principles under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 2. This study employed a mixed-methods research design, consisting of quantitative research through questionnaires with a sample of 419 participants, and qualitative research through interviews with nine key informants. Quantitative data were analyzed using basic statistics, while qualitative data were analyzed using content analysis.

The findings of the research were as follows:

1. The digital-age leadership of school administrators based on the Four Brahmavihāra principles under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 2 was overall at a high level. Ranked from highest to lowest were: digital literacy based on the Four Brahmavihāra principles; digital communication based on the Four Brahmavihāra principles; digital vision based on the Four Brahmavihāra principles; and digital professionalism based on the Four Brahmavihāra principles.

2. The guidelines for developing the digital-age leadership of school administrators based on the Four Brahmavihāra principles under the Khon Kaen Primary Educational Service Area Office 2 include the following: in terms of digital vision based on the Four

Brahmavihāra principles, administrators collaborate with teachers and personnel to establish concrete digital policies and shared agreements; in terms of digital communication based on the Four Brahmavihāra principles, administrators use digital media as a channel for meetings or collaborative brainstorming in work processes; in terms of digital professionalism based on the Four Brahmavihāra principles, administrators support the creation of knowledge and the use of modern digital technology in management; and in terms of digital literacy based on the Four Brahmavihāra principles, administrators promote and support the availability of adequate digital technology for use within the school.

Keywords: Leadership; Digital-age leadership; The Four Brahmavihāra principles

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการมีภารกิจสำคัญในการขับเคลื่อนการจัดการศึกษาของประเทศให้สอดคล้องกับแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561–2580 โดยเฉพาะประเด็นการพัฒนาการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพคนตลอดช่วงชีวิต ตลอดจนแผนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา นโยบายรัฐบาลด้านการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ และนโยบายเร่งด่วนในการเตรียมคนไทยสู่ศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้ กระทรวงศึกษาธิการมุ่งหวังให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน เป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ และมีความพร้อมในการร่วมขับเคลื่อนประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ด้วยเหตุนี้ การบริหารจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนให้มีความทันสมัย ยืดหยุ่น และตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม โดยเฉพาะการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการ การจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทางการศึกษาให้มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับบริบทของการศึกษาในศตวรรษที่ 21

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือโควิด-19 เป็นปัจจัยสำคัญที่เร่งให้ระบบการศึกษาไทยต้องปรับตัวเข้าสู่ชีวิตวิถีใหม่ โดยครู ผู้เรียน และผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนรู้ การติดต่อสื่อสาร และการบริหารสถานศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ส่งผลให้การศึกษาในยุคปัจจุบันต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในการดำรงชีวิตในโลกดิจิทัล สามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้และสื่อการเรียนการสอนที่มีคุณภาพได้อย่างเท่าเทียม รวมทั้งลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่ต้องสามารถนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกัน และส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียน

ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลจึงเป็นคุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบัน เนื่องจากเป็นภาวะผู้นำที่มิได้มุ่งเน้นเพียงบุคลิกภาพ อำนาจหน้าที่ หรือรูปแบบการสั่งการตามแนวคิดภาวะผู้นำแบบดั้งเดิมเท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล การใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีในการตัดสินใจ การส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ การพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรให้มีทักษะดิจิทัล ตลอดจนการบริหารจัดการสถานศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลดิสรัปชัน ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำยุคดิจิทัลจึงต้องสามารถผสานเทคโนโลยีกับกระบวนการบริหารจัดการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่มีบทบาทในการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดให้เป็นไปตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะด้านดิจิทัล ทั้งด้าน Digital Literacy, Digital Pedagogy และการใช้ Digital Technology ในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้บุคลากรมีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ มีศักยภาพ คุณธรรม และจริยธรรม อย่างไรก็ตาม จากบริบทของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 พบว่า บุคลากรมีความหลากหลายทั้งด้านวัย ประสบการณ์และความเชี่ยวชาญด้านดิจิทัล อีกทั้งสถานศึกษาแต่ละแห่งมีขนาดและความพร้อมด้านเทคโนโลยีที่แตกต่างกัน จึงทำให้เกิดช่องว่างในการพัฒนา การเข้าถึง และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้มีภาวะผู้นำยุคดิจิทัล เพื่อสามารถขับเคลื่อนสถานศึกษาให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากภาวะผู้นำยุคดิจิทัลแล้ว การบริหารสถานศึกษาให้เกิดความสมดุลระหว่างประสิทธิภาพของงานกับคุณค่าทางจริยธรรมยังเป็นประเด็นสำคัญ โดยเฉพาะในบริบทของสังคมไทยที่ให้ความสำคัญกับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หลักพรหมวิหาร 4 เป็นหลักธรรมสำคัญที่เหมาะสมต่อการประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากเป็นหลักธรรมสำหรับผู้นำหรือผู้บริหารในการปฏิบัติต่อผู้อื่นอย่างมีเมตตา เป็นธรรม และมีจริยธรรม ประกอบด้วย 1) เมตตา คือ ความปรารถนาดีต่อผู้อื่น 2) กรุณา คือ ความต้องการช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความทุกข์หรือปัญหา 3) มุทิตา คือ ความยินดีเมื่อผู้อื่นประสบความสำเร็จ และ 4) อุเบกขา คือ ความมีใจเป็นกลาง มีความยุติธรรม และไม่ลำเอียง หลักพรหมวิหาร 4 จึงสามารถนำมาเป็นกรอบในการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีทั้งความสามารถด้านดิจิทัลและคุณธรรมในการบริหารงาน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่ดี ลดความขัดแย้ง สร้างความร่วมมือ และพัฒนาสถานศึกษาให้ก้าวหน้าอย่างยั่งยืน

จากสภาพความเปลี่ยนแปลงของระบบการศึกษาในยุคดิจิทัล ประกอบกับความจำเป็นในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีทั้งสมรรถนะด้านเทคโนโลยีและคุณธรรมในการบริหาร ผู้วิจัยในฐานะครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จึงมีความสนใจศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาที่เชื่อมโยงกับหลักพรหมวิหาร 4 และนำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา กำหนดนโยบาย และส่งเสริมการบริหารจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทของการศึกษาในยุคดิจิทัลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2.

2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักพรหมวิหาร 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงบรรยาย และระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการจำแนกและจัดประเภทข้อมูล การตีความ การวิเคราะห์เนื้อหา และการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย จากนั้นนำเสนอผลการวิเคราะห์ในรูปแบบความเรียง เพื่อตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัย รายละเอียดมีดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 141 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,322 คน รวมทั้งสิ้น 1,463 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 จำนวน 419 คน จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 103 คน และครูผู้สอน จำนวน 316 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan

ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ตามสัดส่วนของประชากรแต่ละกลุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ซึ่งประกอบด้วยแบบตรวจสอบรายการ แบบมาตราส่วนประมาณค่า และแบบปลายเปิด แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับการปฏิบัติภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ 1. การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 2. การสื่อสารดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 3. การเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 4. การรู้ดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 โดยประเด็นคำถามสอดคล้องกับกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัยโดยศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำยุคดิจิทัล หลักพรหมวิหาร 4 และบริบทการบริหารสถานศึกษา จากนั้นกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการและจัดทำข้อคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และกรอบแนวคิดของการวิจัย แล้วนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์เสนอผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษา และความครอบคลุมของข้อคำถาม ก่อนนำไปปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์และเหมาะสมสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลการวิจัยไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นแจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 419 ชุด

และได้รับแบบสอบถามคืนครบถ้วน จำนวน 419 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง บันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาจัดหมวดหมู่เพื่อใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหา

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์แล้วมาจัดลำดับลงรหัสข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ความถี่ และร้อยละ

2. วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 จากแบบสอบถามปลายเปิด โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

4. วิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ โดยใช้การจำแนกและจัดประเภทข้อมูล การตีความการวิเคราะห์เนื้อหา และการสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย แล้วนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นความเรียงเชิงพรรณนา

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ผลการวิจัยเชิงปริมาณ และผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ผลการวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน

ด้านที่	ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1	การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4	4.19	0.30	มาก	3
2	การสื่อสารดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4	4.23	0.36	มาก	2
3	การเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4	4.19	0.34	มาก	4
4	การรู้ดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4	4.28	0.38	มาก	1
รวม		**4.22**	**0.34**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.22, S.D. = 0.34) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ การรู้ดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 ($\bar{x}$ = 4.28, S.D. = 0.38) รองลงมา คือ การสื่อสารดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 ($\bar{x}$ = 4.23, S.D. = 0.36) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 ($\bar{x}$ = 4.19, S.D. = 0.30) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ การเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 ($\bar{x}$ = 4.19, S.D. = 0.34) ตามลำดับ

ทั้งนี้ แม้ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลและด้านการเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัลจะมีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ 4.19 แต่เมื่อพิจารณาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานต่ำกว่า แสดงให้เห็นว่าความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามมีความสอดคล้องกันมากกว่า จึงจัดอยู่ในอันดับที่ 3 ส่วนด้านการเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัลจัดอยู่ในอันดับที่ 4

2. ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 สามารถสรุปเป็นรายด้านได้ดังนี้

1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4

ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีวิสัยทัศน์ในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยกำหนดนโยบาย แผนงาน และทิศทางการพัฒนาดิจิทัลที่ชัดเจน สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของสถานศึกษา การกำหนดวิสัยทัศน์ควรเกิดจากการมีส่วนร่วมของครู บุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง บนพื้นฐานของข้อมูลที่ถูกต้อง โปร่งใส และตรวจสอบได้ เมื่อเชื่อมโยงกับหลักพรหมวิหาร 4 ผู้บริหารควรกำหนดนโยบายดิจิทัลด้วยความเมตตา คำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียนและบุคลากร มีกรุณาในการช่วยเหลือผู้ที่ยังขาดความพร้อมด้านดิจิทัล มีมุทิตาในการส่งเสริมความสำเร็จของครูและบุคลากร และมีอุเบกขาในการตัดสินใจอย่างเป็นธรรม

2) ด้านการสื่อสารดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4

ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร ประสานงาน และเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว ถูกต้อง และทั่วถึง การสื่อสารดิจิทัลควรมุ่งลดภาระงานของครูและบุคลากร อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน และสร้างความเข้าใจร่วมกันภายในองค์กร เช่น การใช้ระบบออนไลน์ กลุ่มสื่อสารดิจิทัล หรือแพลตฟอร์มกลางสำหรับการแลกเปลี่ยนข้อมูล ทั้งนี้ การสื่อสารตามหลักพรหมวิหาร 4

ควรตั้งอยู่บนความปรารถนาดี ความเห็นอกเห็นใจ การยอมรับและชื่นชมผลงานของผู้อื่น รวมถึงความเป็นกลางในการสื่อสาร เพื่อให้เกิดความโปร่งใส น่าเชื่อถือ และสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีในสถานศึกษา

3) ด้านการเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4

ผู้บริหารสถานศึกษาควรแสดงบทบาทความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล โดยเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม มีจริยธรรม และเกิดประโยชน์ต่อการบริหารงาน ผู้บริหารควรมีความสามารถในการเลือกใช้เครื่องมือดิจิทัลให้เหมาะสมกับภารกิจของสถานศึกษา ใช้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจ และสนับสนุนให้ครูและบุคลากรพัฒนาทักษะดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง ความเป็นมืออาชีพตามหลักพรหมวิหาร 4 สะท้อนผ่านการบริหารด้วยความเมตตา ช่วยเหลือบุคลากรที่มีข้อจำกัดด้านเทคโนโลยี ส่งเสริมความสำเร็จของบุคลากร และตัดสินใจด้วยความเที่ยงธรรม ไม่ลำเอียง อันจะนำไปสู่การยอมรับและความไว้วางใจจากทุกฝ่าย

4) ด้านการรู้ดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4

ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการรู้ดิจิทัลของครู บุคลากร และผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง โดยสนับสนุนการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างปลอดภัย สร้างสรรค์ และมีจริยธรรม รวมทั้งพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศหรือ Big Data เพื่อใช้ในการจัดเก็บ วิเคราะห์ และนำข้อมูลไปใช้ประกอบการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ การพัฒนาการรู้ดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 จึงควรคำนึงถึงความแตกต่างของบุคลากร ให้โอกาสในการเรียนรู้อย่างทั่วถึง ช่วยเหลือผู้ที่ยังขาดทักษะ ส่งเสริมผู้ที่มีศักยภาพ และใช้ข้อมูลในการตัดสินใจอย่างเป็นกลางและเป็นธรรม

โดยสรุป ผลการวิจัยเชิงคุณภาพชี้ให้เห็นว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ควรมุ่งเน้นการพัฒนาทั้งด้านสมรรถนะดิจิทัลและคุณธรรมในการบริหารควบคู่กัน ผู้บริหารต้องสามารถกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัล ใช้การสื่อสารดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ แสดงความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล และส่งเสริมการรู้ดิจิทัลในสถานศึกษา โดยยึดหลักเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขาเป็นฐานในการบริหาร เพื่อให้การพัฒนาสถานศึกษาในยุคดิจิทัลเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และยั่งยืน

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4

ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการรู้ดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 ด้านการสื่อสารดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 และด้านการเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้ การสื่อสารภายในองค์กร และการพัฒนาศักยภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา ประกอบกับบริบทการศึกษาในปัจจุบันที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการบริหารจัดการและการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ควบคู่กับการบริหารงานบนพื้นฐานของเมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา เพื่อให้เกิดความร่วมมือ ความเป็นธรรม และบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาสถานศึกษา

เมื่อพิจารณาด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรู้ดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 พบว่า ผู้บริหารมีการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานด้วยความเป็นธรรม ส่งเสริมให้โรงเรียนมีช่องทางการสื่อสารดิจิทัลเพื่อการศึกษา สนับสนุนให้ครูพัฒนาทักษะดิจิทัลเพื่อนำไปใช้ในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และส่งเสริมให้ครูและผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์จนสามารถต่อยอดเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาได้ ผลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การรู้ดิจิทัลมิได้หมายถึงเพียงความสามารถในการใช้เครื่องมือเทคโนโลยีเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม มีความรับผิดชอบ และคำนึงถึงความเสมอภาคของบุคลากรทุกกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลที่เน้นให้ผู้บริหารเป็นผู้นำในการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัลในองค์กร

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของออระญา ปะภาวะเต และบุญชม ศรีสะอาด ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2 ซึ่งพบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และแนวทางการพัฒนาควรมุ่งส่งเสริมให้ผู้บริหารมีระบบการวางแผนพัฒนาบุคลากร สร้างสังคมแห่งปัญญา ส่งเสริมการอบรมหรืออบรมออนไลน์ พัฒนาวิชาชีพด้านเทคโนโลยี และเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้สื่อดิจิทัลอย่างเหมาะสมและมีจริยธรรม

ด้านการสื่อสารดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการติดต่อสื่อสารระหว่างครู ผู้ปกครอง และผู้เรียนผ่านสื่อดิจิทัลต่าง ๆ ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนางานในสถานศึกษา และสามารถ

ใช้สื่อดิจิทัลในการบันทึกข้อมูลและสื่อสารได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันต้องอาศัยการสื่อสารที่รวดเร็ว ทันเวลา และเข้าถึงผู้เกี่ยวข้องได้หลากหลายช่องทาง ผู้บริหารจึงจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือในการสร้างความเข้าใจร่วมกัน ลดภาระงาน และเพิ่มประสิทธิภาพของการประสานงาน การสื่อสารที่ยึดหลักพรหมวิหาร 4 ยังช่วยให้การใช้สื่อดิจิทัลเป็นไปด้วยความสุภาพ เห็นอกเห็นใจ โปร่งใส และเป็นธรรม

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของภานุเดช แสงลุน และชยากานต์ เรืองสุวรรณ ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 ซึ่งพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลควรส่งเสริมให้ผู้บริหารกำหนดวิสัยทัศน์ด้านดิจิทัล ใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน รวมทั้งส่งเสริมเครือข่ายการเรียนรู้และการสื่อสารทางดิจิทัลให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาวิชาชีพ

ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูใช้สื่อดิจิทัลในการวางแผนการปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงาน ประยุกต์ใช้สื่อดิจิทัลให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน และสนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเองจนสามารถสร้างนวัตกรรมจากเทคโนโลยีดิจิทัลได้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเริ่มตระหนักว่าการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลจำเป็นต้องมีทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลจึงช่วยให้สถานศึกษาสามารถวางแผนพัฒนาเทคโนโลยี การจัดการเรียนรู้ และการบริหารงานได้อย่างเป็นระบบ เมื่อบูรณาการกับหลักพรหมวิหาร 4 จะทำให้วิสัยทัศน์ดังกล่าวไม่มุ่งเน้นเฉพาะประสิทธิภาพทางเทคโนโลยีเท่านั้น แต่ยังคำนึงถึงความสุข ความเสมอภาค และการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรทุกกลุ่ม

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Josie Ahlquist ที่เสนอว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลควรเชื่อมโยงกับการเป็นพลเมืองดิจิทัล การสื่อสารดิจิทัล ความสามารถทางดิจิทัล เครือข่ายการเรียนรู้ทางดิจิทัล ความคิดสร้างสรรค์ และการส่งเสริมพัฒนาทางดิจิทัล ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ช่วยให้ผู้นำสามารถขับเคลื่อนองค์กรในสังคมดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แม้จะเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับด้านอื่น แต่ยังอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีการส่งเสริมและช่วยเหลือบุคลากรในการใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี สนับสนุนให้บุคลากรใช้เทคโนโลยีหลากหลายรูปแบบในการปฏิบัติงาน และพัฒนาทักษะวิชาชีพของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม การที่ด้านนี้มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น อาจสะท้อนให้เห็นว่าความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัลยังเป็นประเด็นที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติม โดยเฉพาะการใช้เทคโนโลยีเชิงลึกในการบริหาร การวิเคราะห์ข้อมูล การพัฒนานวัตกรรม และการเป็นแบบอย่างด้านจริยธรรมดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของเอกรัตน์ เชื้อวังคำ และวัลลภา อารีรัตน์ ที่ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 ซึ่งพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การเป็นพลเมืองดิจิทัล ความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล และวิสัยทัศน์ดิจิทัล โดยเฉพาะความเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัลที่ครอบคลุมความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การบริหารจัดการเทคโนโลยี และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ดิจิทัล

2. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพพบว่า แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ควรดำเนินการอย่างเป็นระบบ ครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ด้านการสื่อสารดิจิทัล ด้านการเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัล และด้านการรู้ดิจิทัล โดยทุกด้านควรบูรณาการหลักพรหมวิหาร 4 เป็นฐานของการบริหาร เพื่อให้การพัฒนาดิจิทัลในสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณธรรม มีความร่วมมือ และตอบสนองต่อบริบทของสถานศึกษาอย่างแท้จริง

ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 ผู้บริหารควรร่วมกับครู บุคลากร และชุมชนในการกำหนดนโยบายดิจิทัล ข้อตกลงร่วม และกลยุทธ์การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม การกำหนดวิสัยทัศน์ควรตั้งอยู่บนข้อมูลจริง ความต้องการของผู้เรียนและครู รวมทั้งบริบทความพร้อมของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูมีจรรยาบรรณในการพัฒนานวัตกรรม ไม่คัดลอกผลงานผู้อื่น และกระตุ้นให้ครูใช้สื่อดิจิทัลในการพัฒนาการปฏิบัติงานจนเกิดเป็นนวัตกรรมทางการศึกษา แนวทางดังกล่าวสะท้อนหลักเมตตาและกรุณาในการช่วยเหลือครูให้เข้าถึงโอกาสการพัฒนา หลักมุทิตาในการส่งเสริมความสำเร็จของบุคลากร และหลักอุเบกขาในการกำหนดนโยบายอย่างเป็นกลางและเป็นธรรม

ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐธิดา ทิศาภาค และชัชชญา พีระธรณิศร์ ที่ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ซึ่งพบว่า แนวทางสำคัญในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัล ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อส่งเสริมทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล การส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ทางเทคโนโลยีดิจิทัล การสนับสนุนการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการวัดและประเมินผลการบริหารงานของสถานศึกษา

ด้านการสื่อสารดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 ผู้บริหารควรใช้สื่อดิจิทัลเป็นช่องทางในการประชุมระดมความคิดเห็น ประสานงาน และแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างครู บุคลากร ผู้ปกครอง และผู้เรียน เช่น Line, Facebook, E-mail หรือแพลตฟอร์มออนไลน์อื่น ๆ ที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา การสื่อสารดิจิทัลควรมุ่งเน้นความรวดเร็ว ความถูกต้อง ความโปร่งใส และการลดภาระงานของบุคลากร ขณะเดียวกันควรสร้างวัฒนธรรมการสื่อสารที่เคารพความคิดเห็นของผู้อื่น ใช้ถ้อยคำอย่างเหมาะสม และ

เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แนวทางดังกล่าวสะท้อนการใช้เมตตาในการสื่อสารด้วยความปรารถนาดี กรุณาในการช่วยเหลือและอำนวยความสะดวก มุทิตาในการยอมรับและชื่นชมความคิดเห็นของผู้อื่น และอุเบกขาในการสื่อสารอย่างเป็นกลาง

ด้านการเป็นมืออาชีพด้านดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองให้เป็นแบบอย่างในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสม มีจริยธรรม และเกิดประโยชน์ต่อการบริหารสถานศึกษา ควรสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่ในการบริหารจัดการ ใช้เทคโนโลยีในการจัดการหลักสูตร พัฒนาสื่อ ซอฟต์แวร์ และระบบสารสนเทศให้เป็นศูนย์รวมข่าวสาร ข้อมูล และแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งกำหนดจุดประสงค์ของการพัฒนาองค์ความรู้ทางดิจิทัลอย่างชัดเจน การพัฒนาด้านนี้ควรเน้นให้ผู้บริหารมีความสามารถทั้งด้านเทคนิค การบริหารข้อมูล การตัดสินใจบนฐานข้อมูล และการรักษาจริยธรรมดิจิทัล เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นและการยอมรับจากครู บุคลากร และชุมชน

ด้านการรู้ดิจิทัลตามหลักพรหมวิหาร 4 ผู้บริหารควรส่งเสริมและสนับสนุนให้มีเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเพียงพอต่อการใช้งานในโรงเรียน สร้างแหล่งข้อมูลสารสนเทศและแหล่งเรียนรู้ดิจิทัล เช่น Blog, Facebook, Google Classroom หรือระบบห้องเรียนออนไลน์อื่น ๆ ที่เหมาะสม ส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้และพัฒนานวัตกรรม ตลอดจนพัฒนาระบบข้อมูลเพื่อใช้ในการวางแผน กำกับ ติดตาม และประเมินผลการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ แนวทางนี้แสดงให้เห็นว่าการรู้ดิจิทัลควรเป็นการเรียนรู้ร่วมกันทั้งองค์กร โดยคำนึงถึงความแตกต่างของบุคลากร เปิดโอกาสให้ทุกคนเข้าถึงเทคโนโลยีอย่างเท่าเทียม และใช้ข้อมูลในการตัดสินใจอย่างเป็นธรรม

โดยสรุป แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 ควรมุ่งพัฒนาผู้บริหารให้มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการ การสื่อสาร การพัฒนาครู และการยกระดับคุณภาพผู้เรียน ควบคู่กับการยึดหลักคุณธรรมในการบริหาร ได้แก่ เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ทั้งนี้เพราะการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลไม่อาจอาศัยเพียงความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีเท่านั้น แต่ต้องอาศัยภาวะผู้นำที่มีจริยธรรม ความเข้าใจมนุษย์ และความสามารถในการสร้างความร่วมมือ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2 ควรกำหนดนโยบายส่งเสริมภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม โดยเปิดโอกาสให้ผู้บริหาร ครู และบุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายดิจิทัล ข้อตกลงร่วม และแนวทางการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

1.2 หน่วยงานต้นสังกัดควรส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาใช้สื่อดิจิทัลในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยเน้นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ และการทำงานร่วมกันบนพื้นฐานของหลักพรหมวิหาร 4 เพื่อให้เกิดบรรยากาศการทำงานที่ดี โปร่งใส และเป็นธรรม

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรสนับสนุนการสร้างองค์ความรู้และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสมัยใหม่ในการบริหารจัดการสถานศึกษา เช่น ระบบข้อมูลสารสนเทศ แพลตฟอร์มการเรียนรู้ และเครื่องมือดิจิทัลเพื่อการบริหาร เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาและเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรกระตุ้นและสนับสนุนให้ครูใช้สื่อดิจิทัลในการพัฒนาการปฏิบัติงาน การจัดการเรียนรู้ และการแก้ปัญหาในชั้นเรียน จนสามารถต่อยอดเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาได้อย่างเป็นรูปธรรม

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้สื่อดิจิทัลเป็นช่องทางในการแบ่งปันข้อมูล ข่าวสาร องค์ความรู้ และแนวปฏิบัติที่เป็นประโยชน์แก่ครูและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานภายในสถานศึกษา

2.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัล สื่อ และซอฟต์แวร์ให้เป็นศูนย์กลางข้อมูล ข่าวสาร และแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษา เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการการจัดการเรียนรู้ และการพัฒนาศักยภาพของครู บุคลากร และผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอื่น ๆ มาบูรณาการกับการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้ได้กรอบแนวคิดหรือรูปแบบการบริหารที่หลากหลายและเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

3.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ หรือ AI ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา และนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษาในบริบทของสถานศึกษาอื่น ๆ ต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

เอกสารอ้างอิง

กันต์ฤทัย คลังพหล. (2563). การวิจัยแบบผสมวิธี Mixed methods research. วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 14(1), 235–256.

จิรพล สังข์โพธิ์สุวรรณ และคณะ. (2560). ภาวะผู้นำในการบริหารยุคดิจิทัล: องค์การไอทีและองค์การที่เกี่ยวข้องกับไอทีในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. (รายงานการวิจัย). (วิทยาลัยนวัตกรรม มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

ณัฐธิดา ทิศาภาค, และชัชชญา พีระธรณิศร์. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1. (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรังสิต).

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การกำหนดและแก้ไขเปลี่ยนแปลงเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. (17 กุมภาพันธ์ 2564). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 138 ตอนพิเศษ ง หน้า 1–2.

ภานุเดช แสงลุน และ ชยากานต์ เรืองสุวรรณ. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 11(41), 128-142.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2. (2566). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 2.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2566). จุดเน้นการวิจัยของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.

เอกรัตน์ เชื้อวังคำ และ วัลลภา อารีรัตน์. (2564). องค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4. ในการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 22 (น. 886-889). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ออระญา ปะภาวะเต. (2563). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 2. (วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม).

Ahlquist, J. (2014). Trending now: Digital leadership education using social media and the social change model. Journal of Leadership Studies. https://doi.org/10.1002/jls.21332